

USNESENÍ

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jitky Gruntové a soudců Mgr. Vladimíra Poláka a Mgr. Martina Beneše ve věci péče o

nezletilou: V [redacted] H [redacted], narozená dne [redacted]

dceru rodičů: V [redacted] H [redacted], narozená dne [redacted]
bytem [redacted]

F [redacted] J [redacted] narozený dne [redacted]
bytem n [redacted]

za účasti:

navrhovatelky: J [redacted] H [redacted], narozená dne [redacted]
bytem [redacted]

město Louny
Mírové náměstí 35, 440 23 Louny

RNDr. P [redacted] R [redacted] narozený dne [redacted]
bytem [redacted]

o nařízení předběžného opatření, o svěření do péče jiné osoby, o odvolání nezletilé a města Louny proti usnesení Okresního soudu v Lounech č. j. 6 Nc 3001/2021-17 ze dne 9. 8. 2021

takto:

Usnesení okresního soudu se mění tak, že opatrovníkem nezletilé V [redacted] k zastupování v řízení o nařízení předběžného opatření vedeném u Okresního soudu v Lounech pod spisovou značkou 6 Nc 3001/2021 se jmenuje RNDr. P [redacted] R [redacted] narozený dne [redacted] bytem [redacted] 1 [redacted].

Odůvodnění:

1. Napadeným usnesením okresní soud jmenoval nezletilé město Louny opatrovníkem k zastupování v řízení o nařízení předběžného opatření vedeném u Okresního soudu v Lounech pod spisovou značkou 6 Nc 3001/2021.
2. Proti tomuto usnesení podalo město Louny včasné odvolání, ve kterém uvedlo, že ve vztahu k nezletilé zajišťuje veřejnoprávní ochranu dítěte, neboť nezletilá byla vyhodnocena jako ohrožené dítě podle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Kolizní opatrovník je jmenován jako procesní opatrovník v případě střetu zájmů mezi dítětem a jeho zákonnými zástupci. Obě oblasti činnosti (poskytování veřejnoprávní ochrany a kolizní opatrovnictví) mají zcela rozdílný obsah, přičemž skutečnost, že je vykonávají orgány, které jsou součástí stejné soustavy, nezakládá důvod pro jakékoliv propojování. Jmenování města Louny opatrovníkem je v rozporu s právním pojetím opatrovnictví a docházelo by ke střetu zájmů, kdyby stejný orgán vykonával veřejnoprávní ochranu a zároveň kolizní opatrovnictví.
3. Proti usnesení soudu prvního stupně podala včasné odvolání též nezletilá. Uvedla, že město Louny postupuje v rozporu s jejími zájmy, jedná necitlivě, vyzvídá nesouvisející informace, ponižuje ji osobní prohlídkou, nepříjemně dlouhými výslechy a nadměrným narušováním soukromí. Proto by

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Schaukalová.

chtěla využít svého práva podle čl. 5 písm. c) Úmluvy o výkonu práv dětí a chtěla by, aby ji v řízení jako opatrovník zastupoval R■■■■. P■■■■ R■■■■.

4. Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení podle § 212 a § 212a občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.), aniž bylo nutno v souladu s § 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř. nařizovat jednání a dospěl k závěru, že odvolání města Louny i odvolání nezletilé jsou důvodná, byť ve vztahu k městu Louny z jiných důvodů, než byly uvedeny v jeho odvolání.
5. Podle § 469 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních (dále jen z. ř. s.) dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého soud pro řízení jmenuje. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.
6. Podle § 469 odst. 2 z. ř. s. opatrovníkem nelze jmenovat orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal návrh na zahájení řízení.
7. Podle § 61 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v platném znění místní příslušnost krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a obecního úřadu se řídí místem trvalého pobytu dítěte, není-li dále stanoveno jinak.
8. Podle § 20 odst. 1 o. s. ř. každý může před soudem jako účastník samostatně právně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém je svéprávný.
9. Podle § 31 občanského zákoníku má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.
10. Podle čl. 5 Úmluvy o výkonu práv dětí smluvní strany zváží možnost poskytnout dětem další procesní práva v soudním řízení, které se jich týká, zejména: a) právo požadovat pomoc vhodné osoby, dle jejich volby, která jim pomůže vyjádřit jejich názor; b) právo požadovat, samy nebo prostřednictvím vhodných osob nebo orgánů ustanovení zástupce a tam, kde je to na místě, advokáta; c) právo určit si svého vlastního zástupce; d) právo vykonávat některá nebo všechna práva účastníka řízení.
11. Odvolací soud z opatrovnického spisu zjistil, že navrhovatelka se podáním ze dne 5. 8. 2021 domáhala svěření nezletilé do své péče a nařízení předběžného opatření. Dne 9. 8. 2021 soud prvního stupně vydal napadené usnesení. Dne 16. 8. 2021 bylo okresnímu soudu doručeno prohlášení RNDr. P■■■■ R■■■■, že souhlasí s tím, aby byl nezletilý jmenován opatrovníkem. Výkon funkce opatrovníka se zavázal provádět bezplatně.
12. Nezletilá dosud nenabyla svéprávnosti, nemá tak plnou procesní způsobilost. Krajský soud má za to, že vzhledem ke skutečnosti, že jí je již více než 15 let, je přiměřené rozumové a volní vyspělosti, aby (zejména za situace, kdy není v řízení pravomocně zastoupena) měla možnost podat odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o jmenování jejího kolizního opatrovníka. V tomto rozsahu je tady oprávněna samostatně právně jednat a je osobou oprávněnou podat opravný prostředek.
13. Odvolací soud konstatuje, že soud prvního stupně postupoval zcela v souladu s § 469 odst. 1 z. ř. s. a nepochybil, pokud nezletilé napadeným usnesením jmenoval pro řízení o nařízení předběžného opatření opatrovníkem město Louny. K námitce města Louny ohledně možné kolize při výkonu kolizního opatrovnictví a sociálně-právní ochrany ohroženého dítěte krajský soud uvádí, že zákonodárce tuto kolizi řešil novelou zákona o zvláštních řízeních soudních provedenou zákonem č. 296/2017 Sb., na základě které od 30. 9. 2017 zní § 469 odst. 2 z. ř. s. tak, že opatrovníkem nelze jmenovat orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal návrh na zahájení řízení. Tato změna se však dotkla výhradně řízení, ve kterých orgán sociálně-právní ochrany dětí podal návrh na jejich zahájení. Nikoliv řízení, k jejichž zahájení podal podnět, či řízení, ve kterých ještě před jejich zahájením vykonával oprávnění vyplývající ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 296/2017 Sb. bylo cílem novely vyloučit, aby orgán sociálně-právní ochrany dětí mohl v jednom soudním řízení vystupovat současně ve dvou procesních rolích, jednak

Shodu s prvopisem potvrzuje Jana Schaukalová.

v roli navrhovatele jako samostatného účastníka řízení, jednak v roli opatrovníka dítěte jako zástupce jiného účastníka řízení. Je tak patrná vůle zákonodárce předcházet kolizi zájmů výhradně v případech, kdy by měl být kolizním opatrovníkem jmenován orgán sociálně-právní ochrany dětí, který podal návrh na zahájení řízení. Ve všech jiných případech orgán sociálně-právní ochrany dětí může být kolizním opatrovníkem nezletilých dětí jmenován. Obdobně argumentoval Ústavní soud v rámci odůvodnění usnesení ve věci III. ÚS 1391/12 ze dne 14. 11. 2013 (byť se jednalo o právní stav před platností a účinností zákona o zvláštních řízeních soudních, lze z jeho závěrů vycházet i nyní).

14. Důvodem pro změnu napadeného rozhodnutí je skutečnost, že nezletilá po jeho vydání projevila vůli, aby ji v řízení jako kolizní opatrovník zastupoval RNDr. P. R. V řízeních, jež se bezprostředně dotýkají práv nezletilých dětí, nelze na dítě nahlížet jako na pouhý objekt, o němž rozhodují jiní, ani ho nelze stavět do role pasivního pozorovatele událostí (srovnej nálezy ÚS ze dne 2. 4. 2009 ve věci II. ÚS 1945/08). Platí přitom, že výslovně vyjádřený názor dítěte je třeba hodnotit s přihlédnutím k jeho věku; patnáctiletý teenager je schopen jednoznačněji své názory a přání srozumitelně verbalizovat, verbální vyjádření názoru tříletého dítěte nemusí být tak směrodatné. U mladších dětí je třeba hodnotit verbální vyjádření jejich názoru s přihlédnutím k jejich věku, rozumové vyspělosti i možnosti jejich manipulace. Případně je u velmi malých dětí třeba zkoumat i jiné metody komunikace, kterými ukazují své porozumění a preference, jako například řeč těla, výrazy ve tváři či kresby (srovnej nálezy ÚS ze dne 30. 12. 2014 ve věci I. ÚS 1554/14). Nezletilé je více než 15 let, k opatrovníkovi, který jí byl napadeným rozhodnutím jmenován (město Louny) necítí důvěru. Za této situace odvolací soud neshledal žádný důvod, proč návrhu nezletilé, aby ji v řízení zastupoval jako kolizní opatrovník RNDr. P. R. nevyhovět.
15. Odvolací soud proto usnesení okresního soudu změnil per analogiam podle § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. tak, že opatrovníkem nezletilé jmenoval RNDr. P. R. Je pravda, že po zrušení § 220 odst. 3 o. s. ř. není možnost změny usnesení, které nebylo vydáno ve věci samé, výslovně uvedena v zákoně. Na druhou stranu, jestliže odvolací soud nemůže postupovat podle § 219 ani podle § 219a o. s. ř., nezbývá mu jiná možnost, než změnit i nemeritorní rozhodnutí soudu prvního stupně (usnesení Nejvyššího soudu ve věci 23 Cdo 251/2012 ze dne 26. 9. 2013 nebo usnesení Ústavního soudu ve věci II. ÚS 1493/13 ze dne 8. 8. 2013).

Poučení:

Proti tomuto usnesení není dovolání přípustné.

Ústí nad Labem 12. října 2021

Mgr. Jitka Gruntová v. r.
předsedkyně senátu